Priročnik Svetovna dediščina v rokah mladih

Konvencija o varstvu svetovne dediščine

Aktualne dejavnosti

Mateja Kavčič,

Zavod za varstvo kulturne dediščine

Zavod za varstvo
kulturne dediščine Slovenije
Institute for the Protection of Cultural Heritage of Slovenia

Strokovno srečanje ASPnet, 16. - 17. sept. 2022

50

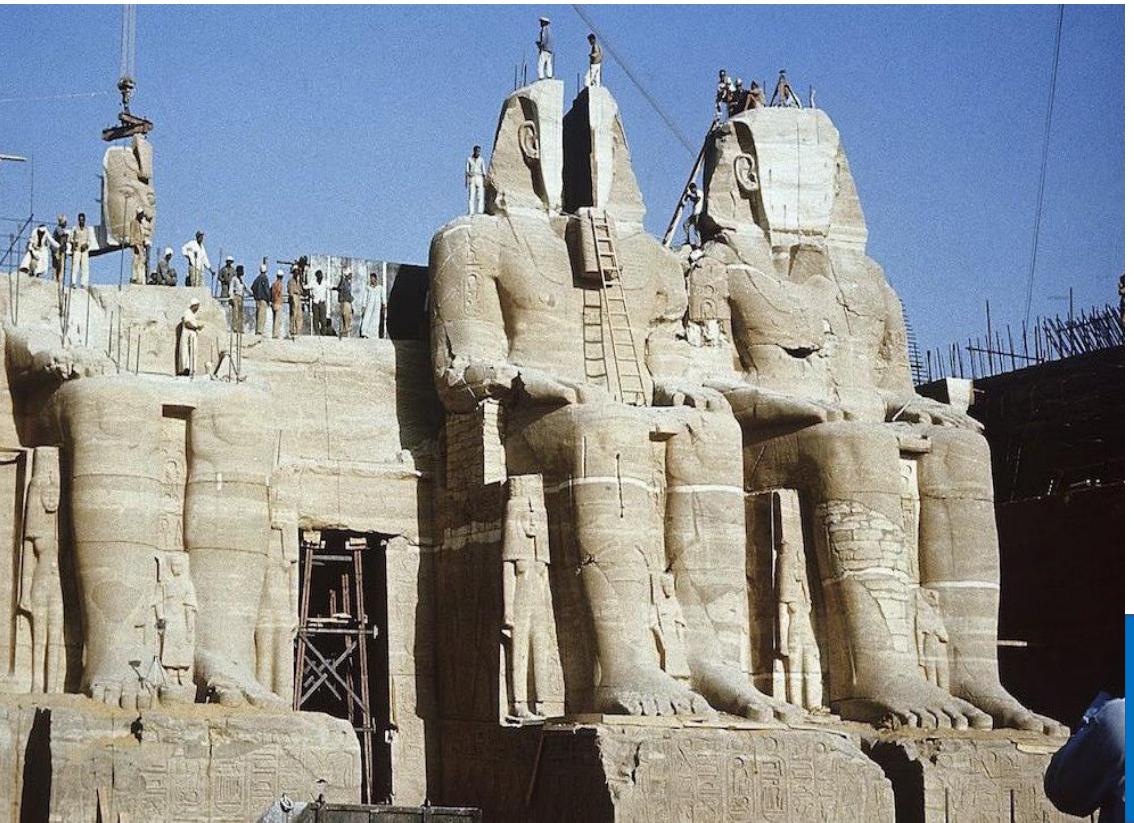

UNESCO 1972

Konvencija o varstvu svetovne **kulturne** in **naravne** dediščine:

- ogroženost dediščine zaradi ekonomskega pritiska, naravnih katastrof, klimatskih sprememb, namernega uničevanja…
- pomen dediščine za posameznika, družbo in celotno človeštvo
- OUV: izjemna univerzalna vrednost: **pomen za celotno človeštvo**
- 1972 konferenca ZN v Stockholmu o **človekovem okolju** naloži UNESCU pripravo, sprejetje konvencije v Parizu istega leta
- **Konvencija** je pravna podlaga za skupno varstvo spomenikov svetovnega pomena

https://www.youtube.com/watch?v=lOzxUVCCSug

DEDIŠČINA NAM VSEM NEKAJ POMENI

TELEPHONE
TELEPHONE

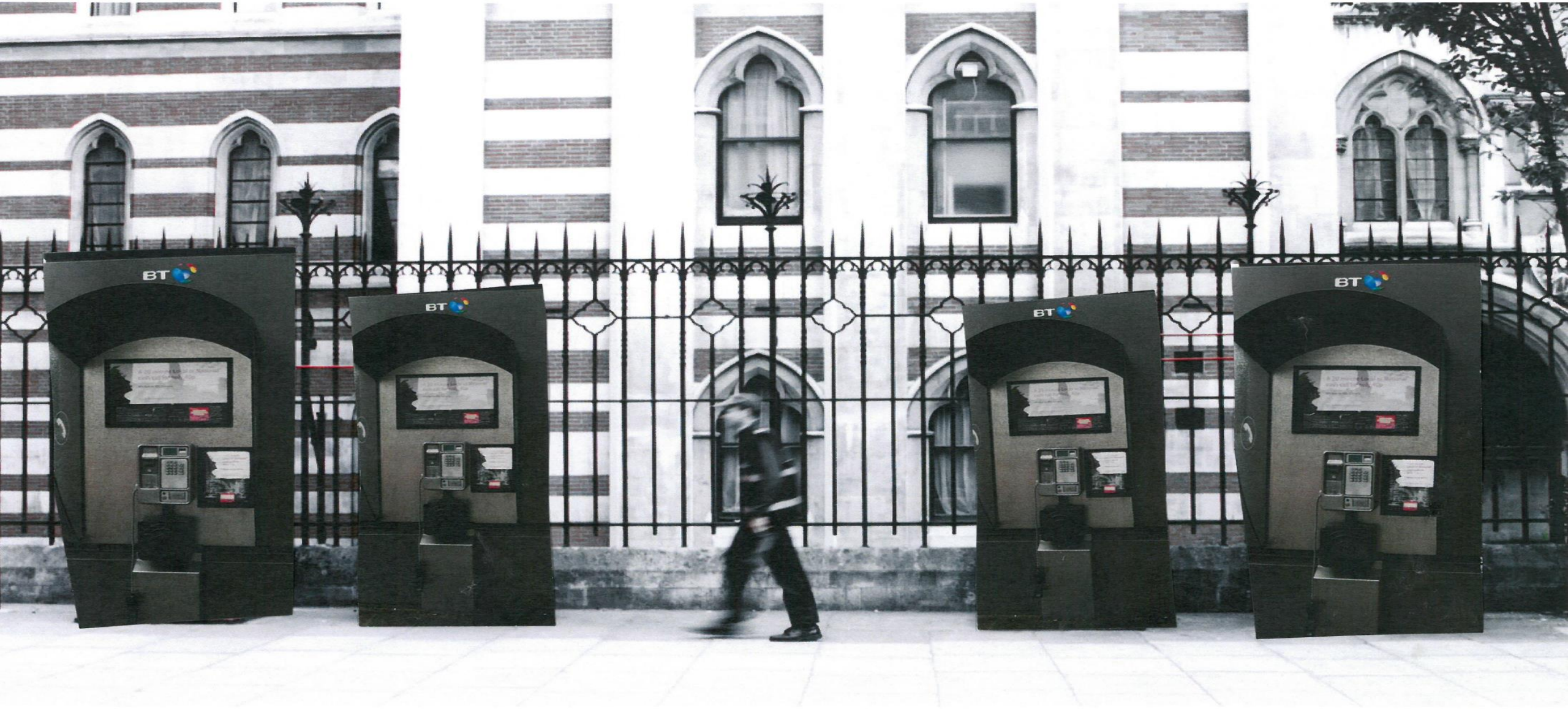

DEDIŠČINI PRIPISUJEMO VREDNOTE

PROCES NOMINACIJE

- kulturna dediščina
- naravna dediščina
- mešana kulturna + naravna
- posebna kategorija kulturna krajina

OUV Izjemna Univerzalna Vrednost

Predlagana dediščina mora ustrezati vsaj 1 od 10. kriterijev svetovne dediščine

Predlagana dediščina mora biti pristna in celovita

Za predlagano dediščino morajo biti zagotovljeni pogoji varstva in upravljanja

ICOMOS

IUCN

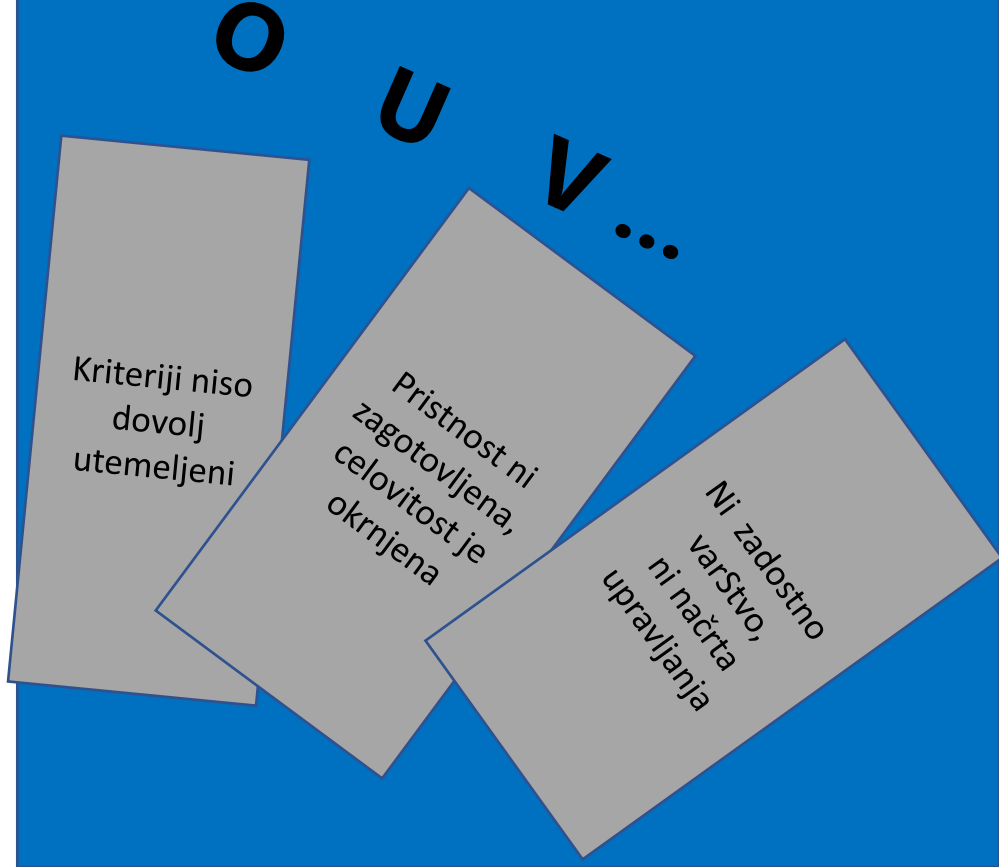

Predlagana dediščina mora ustrezati vsaj 1 od 10. kriterijev svetovne dediščine

I. predstavlja mojstrovino človeške ustvarjalne genialnosti

II. izkazuje pomembno izmenjavo človeških vrednot skozi čas ali znotraj kulturnega območja po svetu, pri čemer vpliva na razvoj arhitekture ali tehnologije, umetniške spomenike, urbanistično načrtovanje ali krajinsko oblikovanje edinstveno ali vsaj izjemno pričajo o kulturni tradiciji ali civilizaciji, ki je še živa ali je izginila

III. edinstveno ali vsaj izjemno priča o kulturni tradiciji ali civilizaciji, ki je še živa ali je izginila

IV. je odličen primer tipa stavbe, arhitekturnega ali tehnološkega sklopa ali pokrajine, ki ponazarja pomembno fazo/ faze v človeški zgodovini

V. je izjemen primer tradicionalne naselbine, rabe zemljišča ali morja, ki je značilna za kulturo ali več kultur ali človekovo interakcijo z okoljem, zlasti v primeru, ko je ta postala ranljiva pod vplivom nepopravljive spremembe

VI. je neposredno ali oprijemljivo povezana z dogodki ali živimi običaji, idejami ali prepričanji, umetniškimi in literarnimi deli izjemnega univerzalnega pomena (Odbor meni, da bi bilo treba to merilo po možnosti uporabljati skupaj z drugimi merili)

VII. vsebuje izredne naravne pojave ali območja izjemnih naravnih lepot in estetskega pomena

VIII. je izjemen primer, ki predstavlja pomembne faze zgodovine Zemlje, vključno z beleženjem življenja, pomembnimi geološkimi procesi v razvoju reliefnih oblik ali pomembnimi geomorfnimi ali fiziografskimi značilnostmi

IX. je izjemen primer, ki predstavlja pomembne stalne ekološke in biološke procese v evoluciji in razvoju kopenskih, sladkovodnih, obalnih in morskih ekosistemov ter skupnosti rastlin in živali

X. vsebuje najpomembnejše in bistvene naravne habitate za ohranjanje biotske raznovrstnosti na kraju samem, vključno s tistimi, ki vsebujejo ogrožene vrste izjemne univerzalne vrednosti s stališča znanosti ali ohranjanja

Predlagana dediščina mora biti pristna (je avtentična) in celovita (ima integriteto)

IZJAVA O PRISTNOSTI IN CELOVITOSTI DEDIŠČINE

Dediščina ni več pristna, kadar nima ohranjenih lastnosti, ki jih utemeljujemo kot njene vrednote:

- ima spremenjeno zasnovo in gradiva s predelavami ali poškodbami
- izgublja karakteristike svojih oblik
- ji spreminjamo okolje ali izvorno lokacijo
- nima več vsebin, rabe ali funkcije
- nima duhovnih vrednot itd…

Če je izgubila eno ali več teh lastnosti, ni celovita. Njena integriteta je načeta ali celo izgubljena.

Za predlagano dediščino morajo biti zagotovljeni pogoji varstva in upravljanja

- zaveza države za ohranjanje dediščine

- določitev sistema upravljanja

- nabor deležnikov, ki so povezani z dediščino

- izhodišče vseh dejavnosti mora biti izjemna univerzalna vrednost dediščine – njeno ohranjanje

SLOVENIJA – vpisi na seznam

unesco World Heritage Convention

1154 Properties

43 Transboundary

167 States Parties

Legend

Category of site

Cultural site Natural site Mixed site

Site inscribed on the List of World Heritage in Danger

Cultural site Natural site Mixed site

Official World Heritage List in other formats

RSS XML KML XLS

Statistics

Official World Heritage List Statistics

Get Statistics

Order World Heritage List

Naravna dediščina (2)

Škocjanske jame (1986)

Škocjan Caves © Borut Lozej

https://whc.unesco.org/en/list/390

Kulturna dediščina (3)

Prazgodovinska kolišča okoli Alp (2011)

https://whc.unesco.org/en/list/1133

Kulturna dediščina (3)

Dediščina živega srebra. Almadén in Idrija (2012)

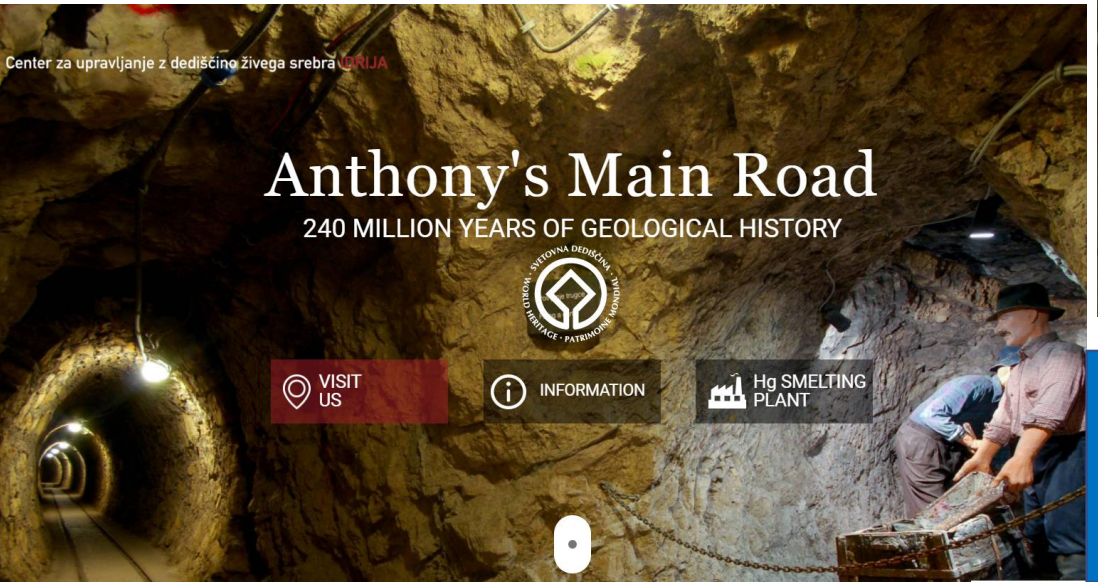

https://whc.unesco.org/en/list/1313

Naravna dediščina (2)

Starodavni in prvinski bukovi gozdovi Karpatov in drugih evropskih regij (2007, 2011, 2017, 2021)

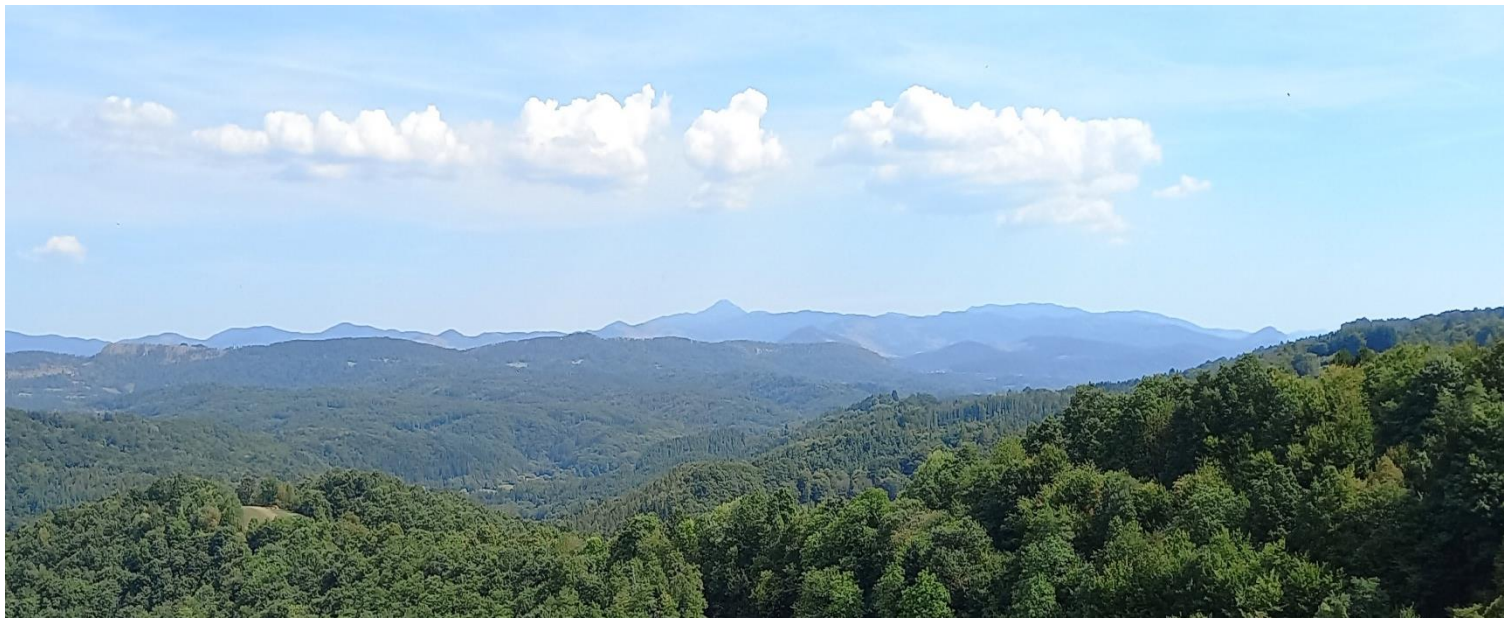

https://whc.unesco.org/en/list/1133

Kulturna dediščina (3)

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – Urbano oblikovanje po meri človeka (2021)

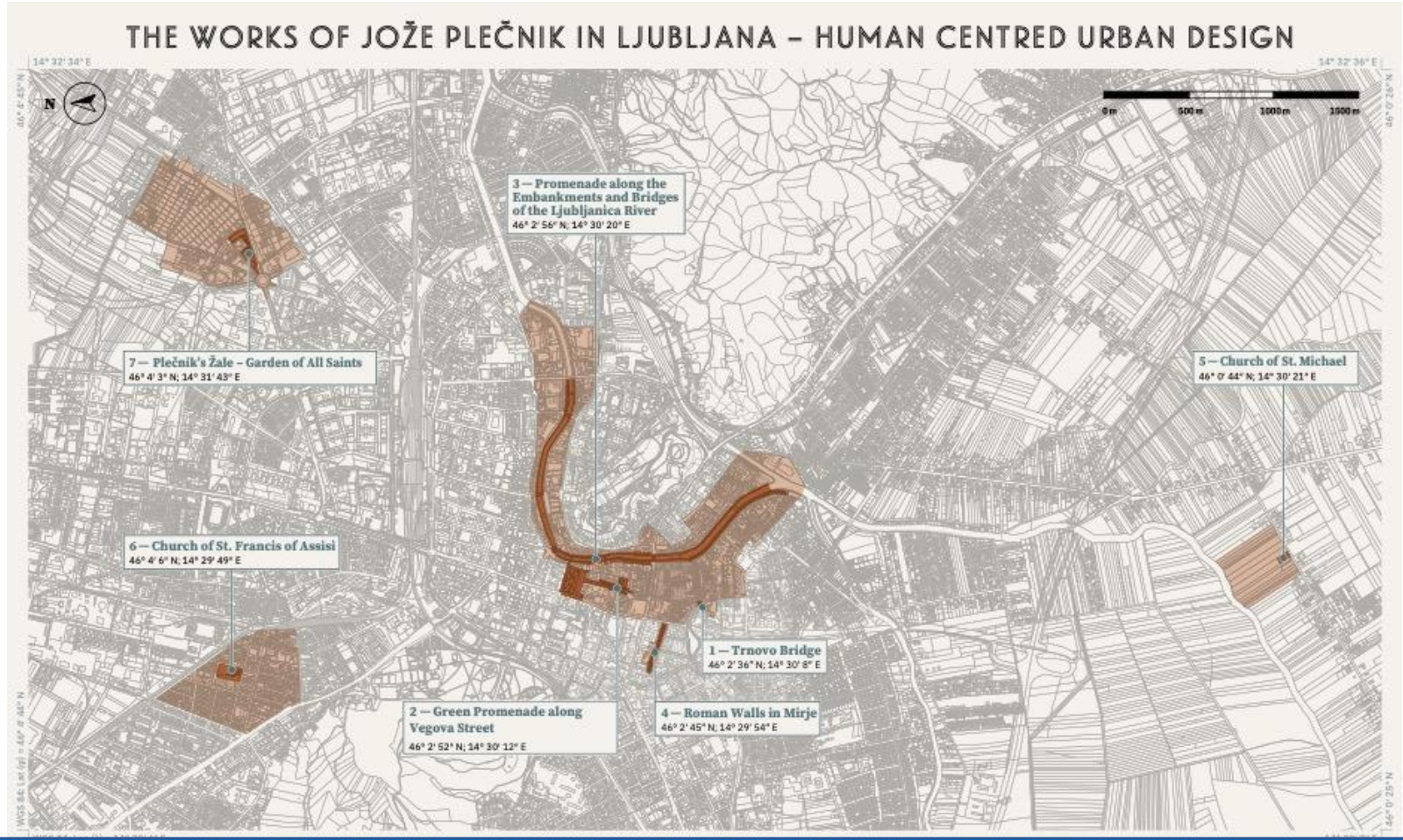

https://whc.unesco.org/en/list/1643

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriteriji, vrednotenje in atributi

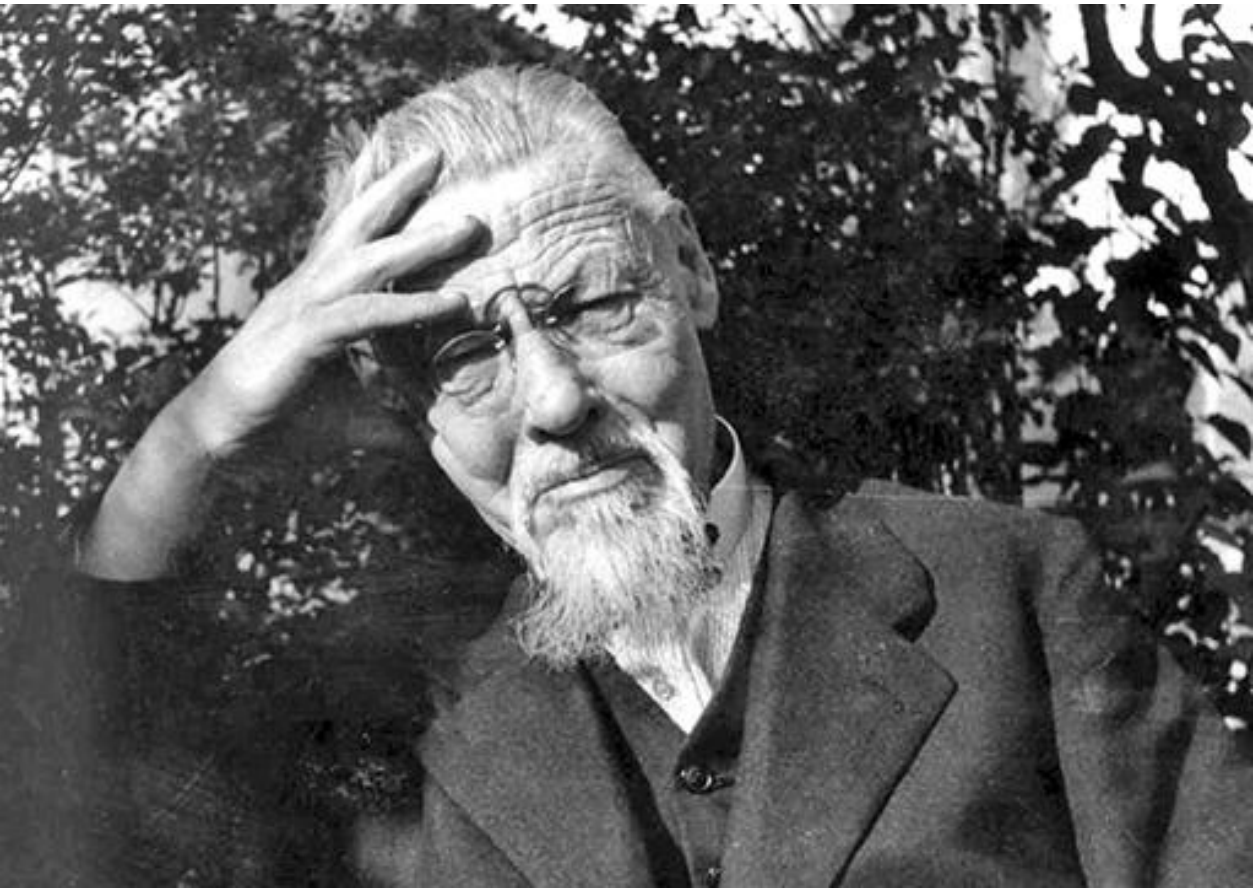

KRITERIJE je treba utemeljiti, kar pa je mogoče edino z orodjem VREDNOTENJA.

VREDNOTE (values): spoštovanje, da si nekaj zasluži pomembnost, vrednost, uporabnost.

Z vrednotami utemeljimo ZAKAJ je nekaj pomembno.

Ali je edina vrednota, ki jo pripisujemo danes Plečniku njegov avtorski opus ali tudi kaj drugega? Morda njegov arhitekturni izraz? Kaj je danes prepoznano kot prostorska / arhitekturna kakovost njegovega dela? Posegi v mesto Ljubljana, ki jih lahko ovrednotimo kot pomembno dediščino človeštva?

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriterij

KRITERIJ (iv) - *izjemen primer **tipa** stavbe, arhitekturne ali tehnološke celote ali krajine, ki ilustrira pomembno stopnjo v človeški **zgodovini.***

Izjemen primer ureditve urbanega prostora, ki:

- ni zgrajen na novo, ampak **nadgrajen** z manjšimi in večjimi posegi,
- prostor je **kontekstualiziran** in prilagojen potrebam modernega in sodobnega človeka
- prostor je načrtovan in grajen z različnimi **pomeni** in **funkcijami**
- uporabnika / **pešca** pritegne k identifikaciji in branju mesta,
- uporaba materialov je **inovativna,**
- uvaja **lasten arhitekurni jezik .**

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – vrednotenje in kateri atributi

Atribut: ***kontekstualiziranje mesta***

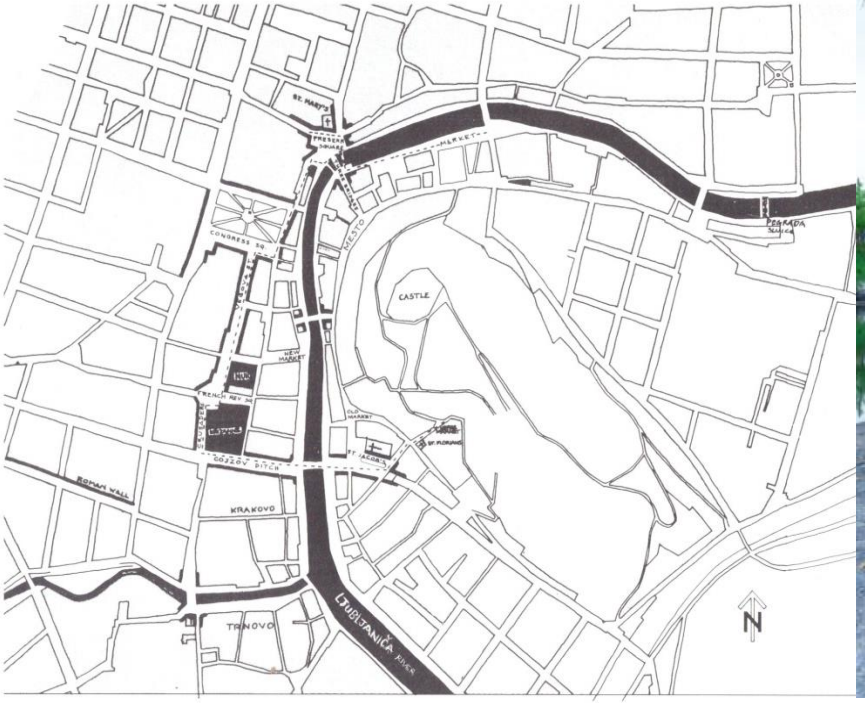

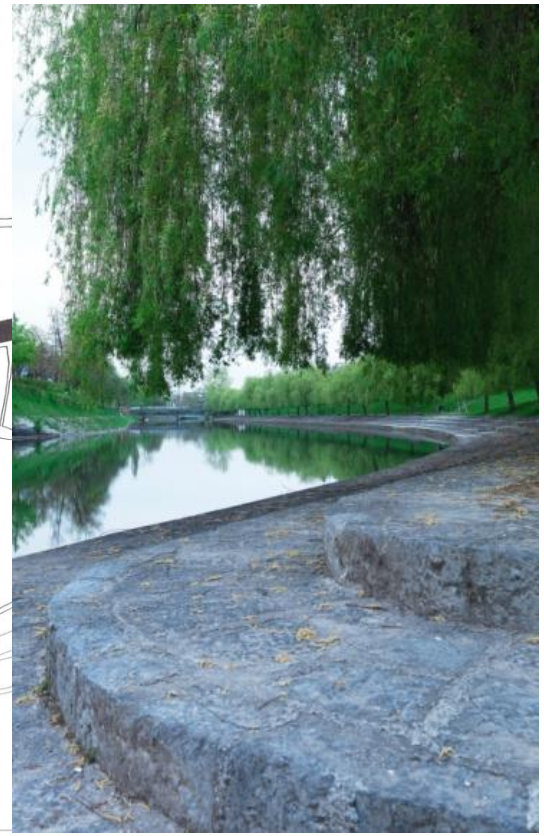

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost –vrednotenje in atributi

Atribut: ***merilo človeka***

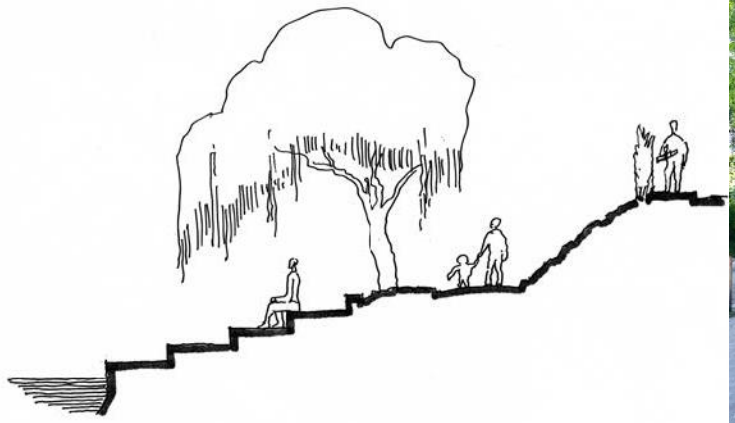

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriterij, vrednotenje in atributi

Atribut: ***večpomenskost / in večplastna uporabnost***

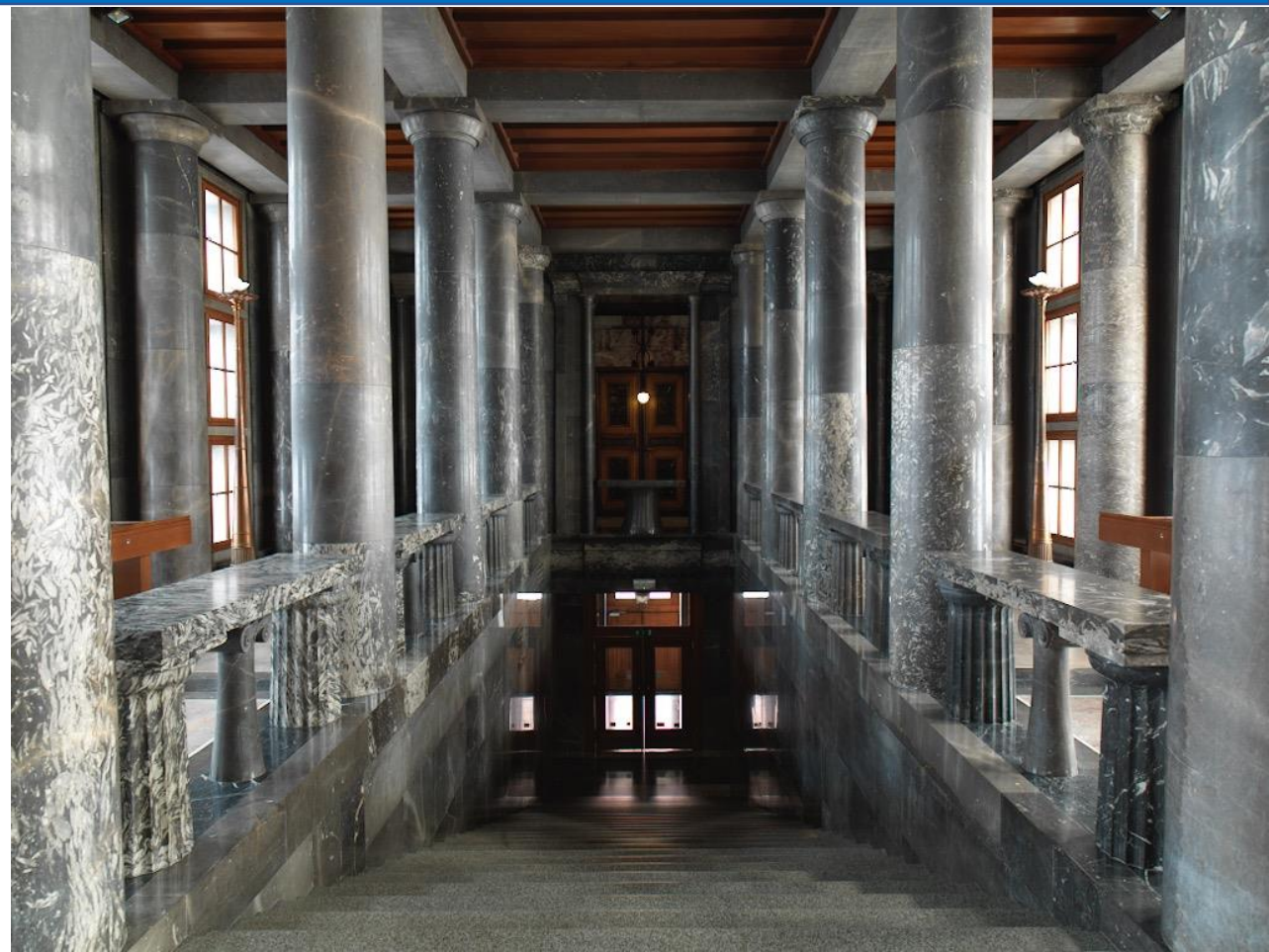

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – vrednotenje in atributi

Atribut: ***ekonomičnost***

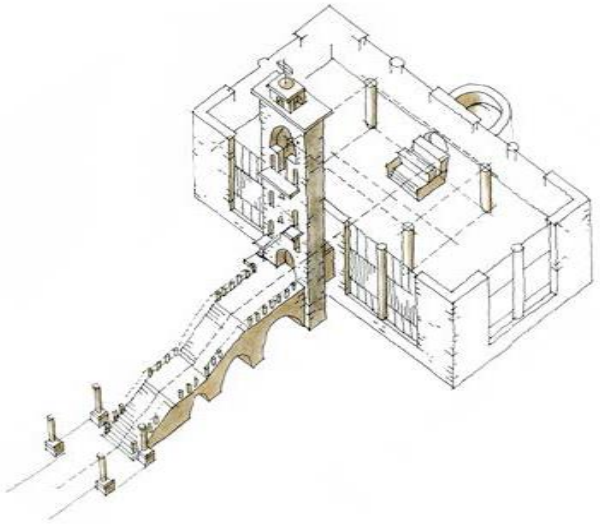

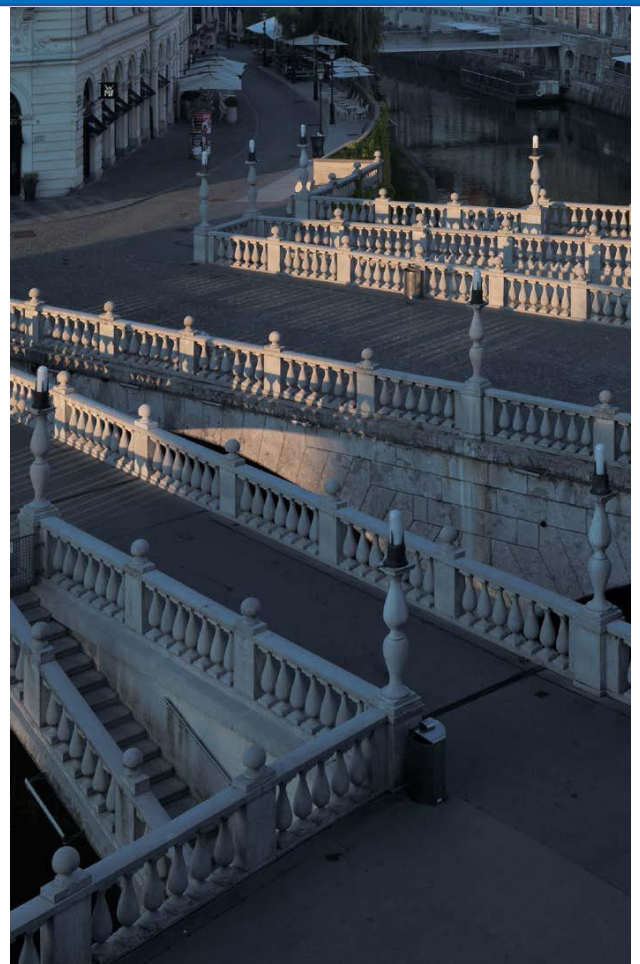

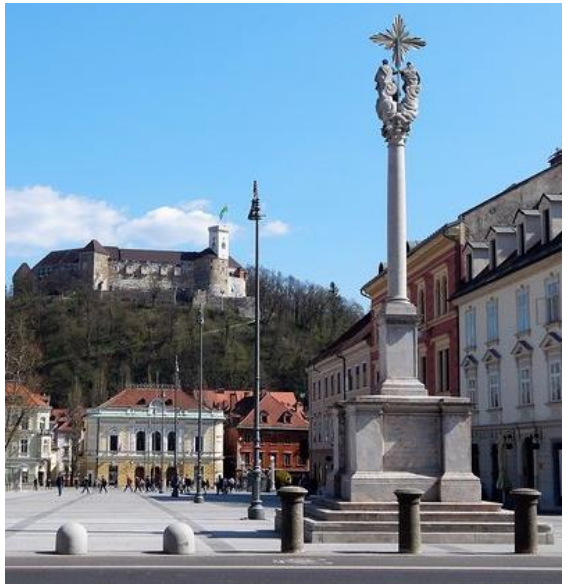

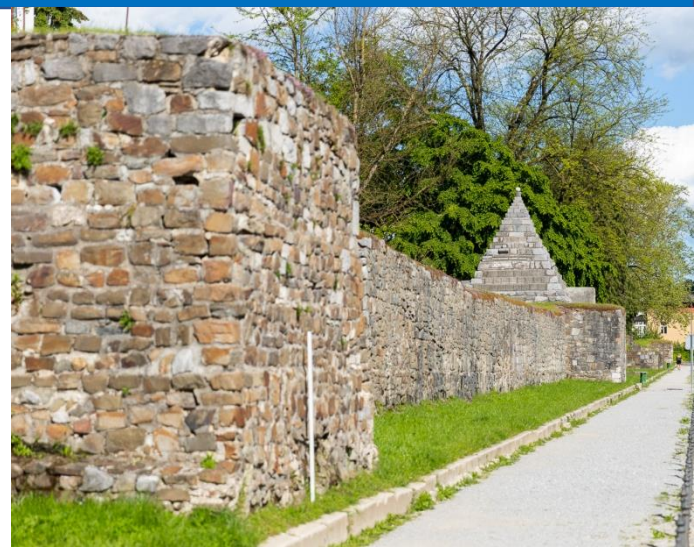

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – vrednotenje in atributi

Atribut:

lasten arhitekturni jezik

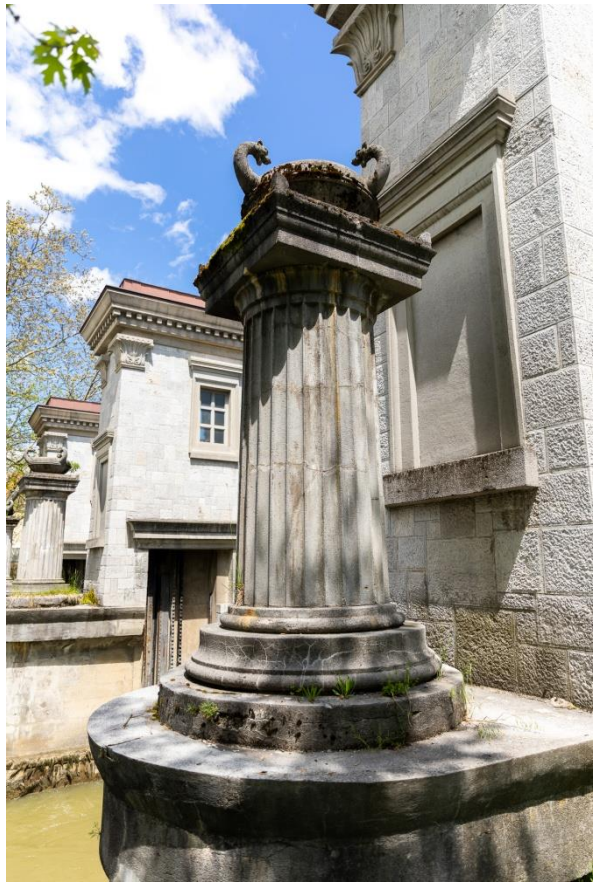

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – pristnost in celovitost

Izjava o PRISTNOSTI (authenticity) zagotavlja, da so predlagana dela ohranjena, nespremenjena v svojih zasnovah torej avtentična.
Testirati in potrditi je treba pristnost: oblikovanja, gradiv, izvedb, tehnologij, postavitve v prostor, rabe, simbolnih pomenov…

Izjava o CELOVITOSTI (integrity) zagotavlja, da predlagana dela v celoti in resnično predstavljajo vrednote, utemeljene v izbranem kriteriju.
Potrditi je treba reprezentativnost OUV vrednot, da je obseg del ustrezen za predstavitev atributov, da je zagotovljena zaščita predlagane celote.

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost : OUV - izjava o pomenu

IZJAVA O POMENU (statement of OUV)

Kaj je izjemna, univerzalna vrednost del Jožeta Plečnika v Ljubljani, ki je pomembna za vse človeštvo?

- urbani prostor Ljubljane temelji na arhitekturnem dialogu novega z obstoječim prostorom, arhitekt na novo interpretira mestne prostore
- javni prostori in stavbe kreirajo izjemen tip mestnega prostora in arhitekture, ki niso omejeni le na določeno rabo, ampak uvajajo različne rabe in pomene ter ustvarjajo novo identiteto (Plečnikova Ljubljana)
- je primer urbane krajine, oblikovan v kontekstu, ki omogoča sodobno rabo prebivalcev na drugačen način in z drugim arhitekturnim izrazom kot sočasno moderno gibanje
- Odgovarja tudi na potrebe sodobnega načrtovanja mest z večjo senzibilnostjo do uporabnika in prostora – kar danes velja za trajnostno.

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Primerjalna analiza

Med vsemi 1154 vpisanimi enotami,
kot tudi ostalo med
ostalo dediščino
ni primerljive dediščine

SKUPNI NAČRT UPRAVLJANJA
Nivo 1
Nivo 2
POSAMEZNI NAČRTI UPRAVLJANJA
• vsi lastniki/upravljavci vpisanih Plečnikovih del,
• vsaka komponenta ima svoj načrt,
• vsak načrt vsebuje akcijski načrt, ki vključuje skrb za fizično substanco
SKUPNO UPRAVLJANJE
• koordinacija deležnikov in odgovornih institucij, zbiranje in analiza podatkov, monitoring, poročanje,
• vrednotenje, prezentacija, promocija.

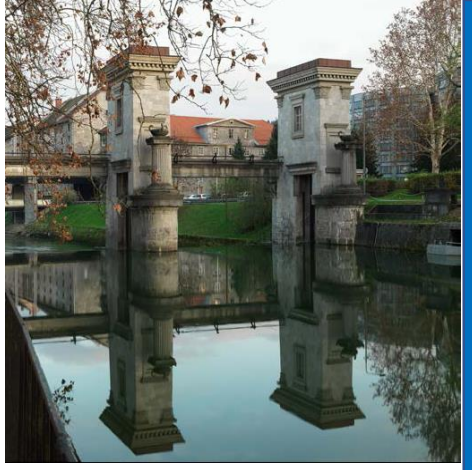

LJUBLJANA, urbano oblikovanje po meri človeka:

vodna os,

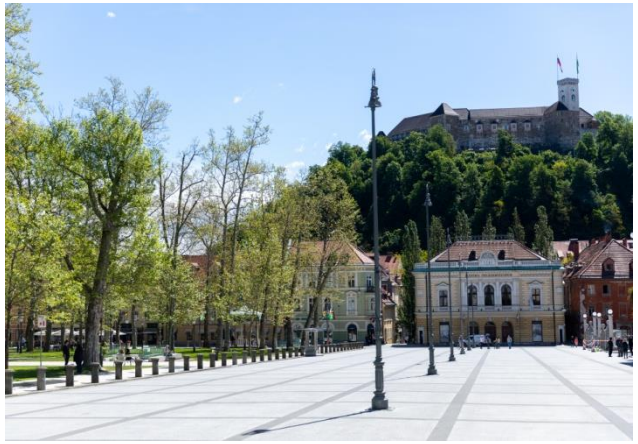

kopna os s prečnimi povezavami,

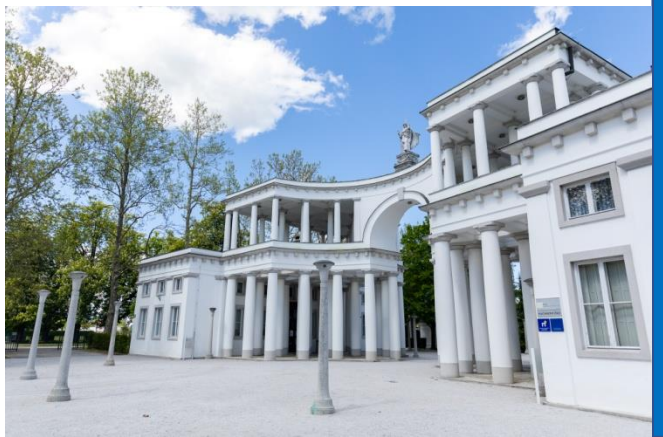

2 cerkvi v predmestjih in Plečnikove Žale.

Načrtovani projekti v prihodnjih petih letih

Plečnikovo leto 2022

Priprava razstav (MAO, BIO 27, sodelovanje z MGML, CD) in spremljajočega programa ob 150. obletnici rojstva arhitekta

Vzpostavitev kulturne poti Jožeta Plečnika (Dunaj - Praga - Ljubljana)

Vzpostavitev kulturnih poti v programu Sveta Evrope. Priprava skupnih projektov s tujimi partnerji ter izmenjava znanj in izkušenj na področjih ohranjanja, zaščite, raziskovanja in upravljanja dediščine Jožeta Plečnika.

Mednarodne konference o sodobnem (in prihodnjem) urejanju mest ter aktualnosti Plečnikove dediščine

Plečnikova dela ponujajo številne referenčne točke za sedanjost in prihodnost. Izpostavili bomo izzive sodobnega urbanizma in arhitekture v kontekstu aktualnosti Plečnikove dediščine.

Izdaja strokovnih publikacij in promocijskega gradiva

Raziskovalno delo povezano z vpisanimi Plečnikovimi deli na UNESCO Seznam svetovne kulturne dediščine

The Next 50

Hvala za pozornost!